

UZUN DÖNEM KANSERDEN SAĞ KALANLARDA KİŞİLİK, DAYANIKLILIK VE DUYGUSAL UYUM (ATHENA ÇALIŞMASI- TÜRK ONKOLOJİ GRUBU)

Özgür Tanrıverdi¹, Esra Aydın², Semra Taş³, Büşra Niğdelioğlu¹, Canberk Şencan¹, Tolga Doğan¹, Mahmut Kara¹, Mustafa Seyyar¹, Emine Türkmen¹, Elanur Karaman¹, Selim Yalçın¹, Orhun Akdoğan¹, Galip Can Uyar¹, Enes Yeşilbaş¹, Dilşen Çolak¹, Taliha Güçlü-Kantar¹, Nilüfer Avcı¹, Çiğdem Dinçkalı¹, İbrahim Bilen¹, Yurdağül Danacı¹, Ali Aytaç¹, Nargiz Majidova¹, Sait Kitaplı¹, Besra Hazal Yeşil- Gürel¹, Nezih Meydan¹, Gamze Gököz-Doğu¹, Ramazan Esen¹, Ferhat Ekinci¹, Osman Sütçüoğlu¹, Özgen Ahmet Yıldırım¹, Emin Tamer Elkıran¹, Erdiñç Nayır¹, Tuğba Yavuzşen¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Muğla, Türkiye

²Recep Tayyip Erdoğan Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Rize, Türkiye

³Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Denizli, Türkiye

⁴Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ümraniye Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, İstanbul, Türkiye

⁵Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, İzmir, Türkiye

⁶Denizli Devlet Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Denizli, Türkiye

⁷Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Van, Türkiye

⁸Gaziantep Şehir Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Gaziantep, Türkiye

⁹Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Manisa, Türkiye

¹⁰Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Trabzon, Türkiye

¹¹Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Kırıkkale, Türkiye

¹²Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Ankara, Türkiye

¹³Etlik Şehir Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Ankara, Türkiye

¹⁴Güven Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

¹⁵Medicana Bursa Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bölümü, Bursa, Türkiye

¹⁶Harakani Devlet Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Kars, Türkiye

¹⁷Atatürk Devlet Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Düzce, Türkiye

¹⁸İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı, Malatya, Türkiye

¹⁹Mehmet Akif İnan Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Kliniği, Şanlıurfa, Türkiye

²⁰Medical Park Maltepe Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

²¹Medicana International Beylikdüzü Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

²²Medical Park Mersin Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bölümü, İçel, Türkiye

Amaç

Kanser sağkalım süresinin uzamasıyla birlikte uzun dönem psikolojik uyum giderek önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, adjuvan tedavi döneminden uzun süreli hastalıksız sağkalıma kadar uzanan süreçte anksiyete, depresyon ve uyumlu inkâr (pozitif yeniden değerlendirme) düzeylerindeki değişimi incelemek ve kişilik özelliklerinin bu örüntüler üzerindeki rolünü değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntem

Bu çok merkezli, kesitsel çalışma Türkiye genelinde 22 onkoloji merkezinde yürütülmüş olup, lokal veya uzak nüksü olmayan 694 kanserden sağ kalan bireyi kapsamaktadır. Hastalar adjuvan tedavi, tedavi bitiminden sonra 1–5 yıl, 6–10 yıl ve ≥ 11 yıl olmak üzere dört gruba ayrılmıştır. HADS, MAC ve Eysenck Kişilik Anketi Kısa Formu uygulanmış; analizlerde tek/iki yönlü varyans ve çoklu doğrusal regresyon yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular

Sağkalım süresi uzadıkça anksiyete düzeyleri anlamlı olarak azalmıştır; HADS-anksiyete puanları adjuvan dönemde $9,52 \pm 3,37$, 1–5 yılda $8,96 \pm 3,34$, 6–10 yılda $7,48 \pm 4,48$ ve ≥ 11 yılda $7,96 \pm 4,74$ olarak saptanmıştır ($p < 0,001$). Buna karşılık depresyon puanları sırasıyla $7,44 \pm 3,12$, $8,14 \pm 3,48$, $8,74 \pm 4,16$ ve $9,37 \pm 4,42$ düzeylerine yükselmiştir ($p < 0,001$).

Endişeli uğraş puanları sağkalım süresiyle birlikte azalmış ($16,37 \pm 3,33 \rightarrow 14,12 \pm 2,48$), mücadelecilik ruh ($22,44 \pm 3,12 \rightarrow 24,74 \pm 3,94$) ve pozitif yeniden değerlendirme ($20,94 \pm 2,96 \rightarrow 22,96 \pm 3,96$) puanları ise artmıştır (tümü için $p < 0,001$). Çaresizlik–ümitsizlik puanlarında hafif fakat anlamlı bir artış izlenmiştir ($12,44 \pm 3,96 \rightarrow 14,48 \pm 3,96$).

Dışadönük bireylerde anksiyete ($7,94 \pm 3,12$) ve depresyon ($8,34 \pm 3,34$) daha düşük, nörotik bireylerde ise daha yüksek bulunmuştur (anksiyete $9,52 \pm 3,19$, depresyon $9,09 \pm 4,01$; $p < 0,001$). Pozitif yeniden değerlendirme dışadönük bireylerde en yüksek düzeydedir ($22,94 \pm 3,94$).

Zaman ve kişilik özelliklerinin tüm psikolojik değişkenler üzerinde bağımsız ana etkileri vardır ($p < 0,05$). Zaman $\times$ kişilik etkileşimi anksiyete ($p = 0,037$), endişeli uğraş ($p = 0,037$) ve çaresizlik–ümitsizlik ($p = 0,048$) için anlamlıdır. Regresyon analizinde pozitif yeniden değerlendirme için model anlamlı bulunmuş ($R^2 = 0,37$; $p < 0,001$); uzun sağkalım süresi ($\beta = 0,27$) ve mücadelecilik ruh ($\beta = 0,34$) pozitif, depresyon ve içedönük kişilik yapısı negatif belirleyiciler olarak saptanmıştır ($p < 0,05$).

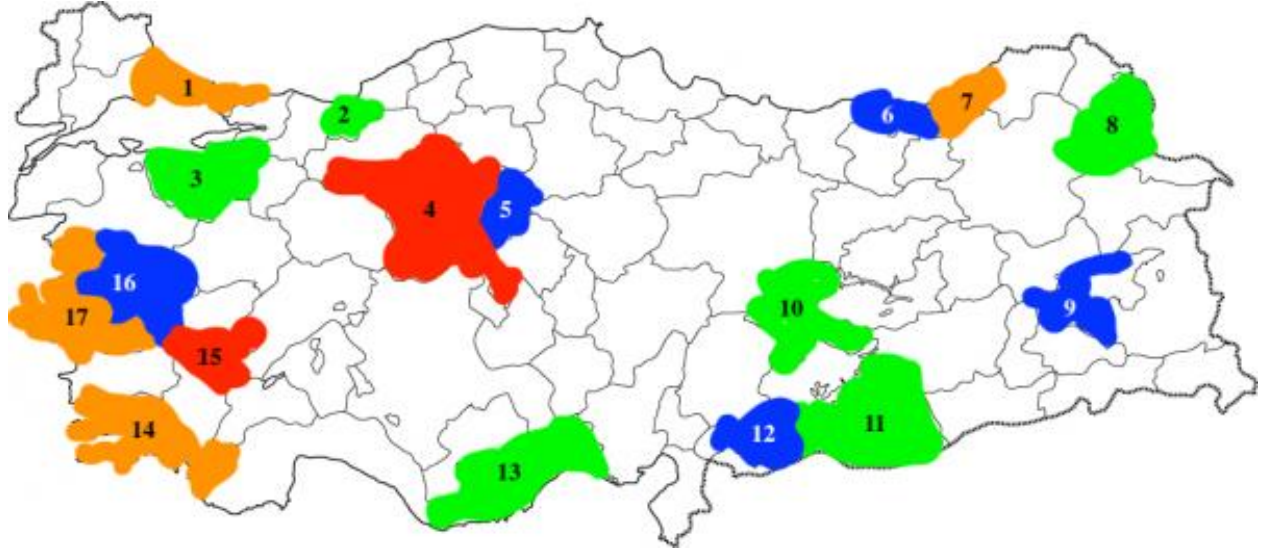
Sonuç

Kanserden sağ kalan bireylerde psikolojik uyum zaman içinde değişmekte, ancak bu süreç kişilik özellikleri tarafından güçlü biçimde şekillenmektedir. Uzun dönem sağkalımda uyumlu inkârın artması, bilişsel yeniden yapılandırmayı destekleyen adaptif bir baş etme biçimine işaret etmektedir. Bulgular, kişilik temelli psikososyal destek yaklaşımlarının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler : kanser sağkalım süreci; kişilik özellikleri; anksiyete; depresyon; uyumlu inkâr; baş etme

Resimler :

Resim Açıklaması: Çalışma Merkezleri

Resim Açıklaması: Tablo 1

Değişken	Adjuvan	1-5 Yıl	6-10 Yıl	≥11 Yıl	p
HADS-Anksiyete	9.52±3.37	8.96±3.34	7.48±4.48	7.96±4.74	<0.001
HADS-Depresyon	7.44±3.12	8.14±3.48	8.74±4.16	9.37±4.42	<0.001
Endişeli Uğraş	16.37±3.33	15.12±3.45	14.33±2.96	14.12±2.48	<0.001
Mücadeleci Ruh	22.44±3.12	22.33±3.14	24.34±3.69	24.74±3.94	<0.001
Pozitif Yeniden Değ.	20.94±2.96	21.48±3.15	21.94±3.74	22.96±3.96	<0.001

Resim Açıklaması: Tablo 2

Kişilik Tipi	HADS-Anksiyete	HADS-Depresyon	Endişeli Uğraş	Pozitif Yeniden Değ.
Dışadönük	7.94±3.12	8.34±3.34	14.14±2.69	22.94±3.94
İçedönük	8.94±3.37	8.14±2.48	16.34±3.37	19.89±2.94
Nörotik	9.52±3.19	9.09±4.01	16.24±3.48	21.48±2.99
Psikotisizm	8.48±3.48	8.11±3.96	15.37±2.98	20.48±3.04